UNITÁRIUS ÉLET

XXVII. ÉVFOLYAM, 2. SZÁM — 1973. ÁPRILIS—JÚNIUS

PÜNKÖSD

„És megjelentek előttük kettős tüzes nyelvek és üle mindenikre azok közül.
És megtelének mindnyájan szentlélekkel, és kezdének szólni más nyelveken, a mint a lélek adta nékik szólniok." Ap. Csel. 2,3—4.

Nagy ünnepeink közül pünkösd a legszerényebbnek tűnik. Köztudatunkban sem foglal el, mozgalmasságával és eseményeivel, olyan széles ívelésű pályát, mint a többi ünnep. Közel is van húsvéthoz, s mintha ez is közrejátszana abban, hogy még nem olyan „kiéhezett" a lélek az ünneplésre, mint karácsonykor, húsvétkor vagy az őszi hálaadás ünnepén. Nem is díszítette fel a hivatalos egyház, vagy a nép művészi képzelete pünkösd ünnepét olyan erőteljes jelképekkel, mint más ünnepeket.

De éppen ez hívja fel figyelmünket arra, hogy pünkösdnek bensőséges mondanivalóját tekintsük meg. Mert pünkösdnek nagy a jelentősége s megvan a maga jelképe is, amelynek többek között éppen az az érdekessége, hogy itt egybeesik az egyház és a nép képi gondolkodásának, ábrázolásmódjának a formája. Pünkösd ünnepének ugyanis csodálatosan szép jelképe *a kinyílt virág* —, ezért pünkösdöt a virágok ünnepének is nevezzük, s jelen esetben a kinyílt virág az emberi lelket ábrázolja. Ezzel célt állít az emberi lélek elé: *a nyitottság* szükségességét.

Ahhoz, hogy a virág kinyíljék, sok mindent el kell végezni. Meg kell művelni a talajt, el kell vetni a virágmagot, állandóan ápolni kell a szárbaszökkent csírát —, védeni fagytól, aszálytól, kártevő szándéktól. Csak így lesz illatos, szép és kinyílt virág a kertünkben. A termőföldet azonban és a virágot a jó Istennek köszönhetjük, az Ő teremtő ereje hívta létre a mi számunkra.

Lelkünket is a jó Istennek köszönhetjük, és egész embervoltunkat, testestől-lelkestől. Lelkünket is művelni kell, s erre az ember csodálatos kiváltságot kapott —, az önmagán való munkálkodás képességét. Ha valami nemes dolgot cselekszünk, s hasznára vagyunk másoknak, általában a világnak, ezzel magunkat is előbbre segítjük, magunkon is munkálkodunk, s bizonyítjuk, hogy lelkünk nyitva van nemes és előremutató dolgok iránt. Minden olyan tevékenység azonban, amellyel csak magunknak használunk, vagyis az önző emberség megátalkodottsága bennünk, jelenléte életünkben következetesen és egyértelműen bezárja a lelket, megszünteti nyitottságát.

Nyitott lelkű emberekből állott a tanítványok első pünkösdi közössége, s számukra jelent meg, adatott meg a „kettős tüzes nyelvek" ajándéka. A kettős tüzes nyelvek is hozzátartozik pünkösd bensőséges, csendben is sokat sejtető és gazdagon beszélő jelképéhez s igen jelentős a mondanivalója. Arra utal, hogy a pünkösdi eseményeket nagyon is reális mozgató erők irányították s juttatták mind a szereplőket, mind az általuk képviselt gondolatot nagyon kiemelkedő történelmi szerephez. A kettős tüzes nyelvek „megjelenése" bizonyság amellett, hogy a tanítványok igyekezete, nagypéntek utáni összeszedettsége, a jézusi példaadásra, tanításokra történt odafigyelése nem maradt válasz nélkül, maga a történelem Ura, a mindeneket látó, tudó és mindenekre gondot viselő Isten áll megtartó és megsegítő erejével mellékjük. Nem azért, mert megfutottak, mert gyávák voltak és tehetetlenek, csak magukkal törődők, hanem azért, mert a pillanatnyi, a nagypénteki megingás után az evangélium szolgálatába állottak; a jónak, az igaznak, az emberséges életnek olyan munkálói lettek, akiket semmi el nem rettentett felismert céljuktól. Valóban nyitott lélekkel állottak az élet országútjára, oda ahol az emberek élnek, dolgoznak, szenvednek és örülnek. Nyitott lélekkel állottak az emberek, a problémák, az elvégzendő feladatok s a szenvedések előtt is. Jutalmul kapták a „kettős tüzes nyelveket", vagyis olyan isteni erőt, isteni áldást, amely úgy megépíti az egyes embert, hogy ezzel a megépítettségével az egész emberi közösséget is megépíti. Vagyis úgy „hatol be" az ilyen természetű isteni erő az emberi lélekbe, hogy végül is „nem reked meg benne" ebben az emberi lélekben, más szóval: olyan természetű lelket épít magának nyitott lélekkel, jószándékkal az ember, hogy ez a fajta lélek nemcsak őt szolgálja. Kettős feladata van a pünkösdi léleknek s ezt a kettős funkciót úgy tölti be, hogy miközben egyre bizonyosabban emberré formálja az embert, megalkotja az emberek közösségét, ahol az egyik ember a másikért felelősséget érez.

Így született meg a keresztény anyaszentegyház, az első pünkösdi gyülekezet, mintegy háromezer lélekből. Az ilyen gyülekezetnek a tagjai képesek a cselekedetek nyelvén beszélni, azon a nyelven, amelyet bármely nyelven is beszéljen-értsen különben valaki, végül is mindenki megért, mert át van hatva szeretettel.

Pünkösd ünnepe arra hívja fel figyelmünket, hogy a jelen és jövő emberének nyitott lélekkel, minden nemes és előremutató ügy iránti érzékkel kell vállalnia a szolgálatot az egyetemes emberiségért.

Bencze Márton

Kedves Olvasóinknak Istentől áldott kellemes pünkösdi ünnepeket kívánunk

Az angol Unitárius Egyház évi közgyűlése

Folyó évi április 16—19. napjain tartotta évi közgyűlését az angol Unitárius Egyház Bristolban, melyre külföldről Dr. Kovács Lajos romániai püspököt, Magyarországról Dr. Ferencz József püspököt és Bartók Béla főgondnokot hívták meg. Jelen volt az amerikai unitárius-univerzálista egyház és annak elnöke képviseletében Dr. R. Hopkins ügyvezető elnök és feleségével együtt Diether Gehrmann, az IARF főtitkára, kit nemrég köszönthettünk a mi körünkben is.

Egyházunk vezetői az elnökségben foglaltak helyet. A közgyűlésen felszólalt Dr. Ferencz József püspök, Bartók Béla főgondnok pedig átadta egyházunk ajándékát, egy Dávid Ferenc-plakettet, mely nagy tetszést aratott. A plakett alkotóművésze Benczédi Sándor szobrászművész, kinek eredeti és kiforrott művészetét a múlt évi budapesti kiállításon csodálhattuk meg. A kongresszus küldötteit fogadta Bristol város polgármestere, Az elnökség, ill. a külföldi vendégek tiszteletére vacsorát adott.

A közgyűlést megelőzően egyházunk küldöttei Cambridge-ben szolgáltak. Gyülekezeti összejövetelen az egyházközség gondnoknője, Miss Chapman üdvözölte a püspököt és főgondnokot, melyre a püspök válaszolt, majd Bartók Béla főgondnok tartott angol nyelven előadást édesapjáról, a világhírű zeneszerzőről. Az összejövetelt Dr. H. J. McLachlan lelkész méltató szavai zárták be. A következő napon, virágvasárnapján Dr. Ferencz József püspök prédikált abban a cambridge-i templomban, ahol angliai tanulóévei alatt többször megfordult és szolgált.

Egyházunk vezetői Cambridge-ben találkoztak Dr. George H. Williams professzorral és meghívták, hogy feleségével együtt látogasson el Magyarországra, egyházunk vendégeként. A nemzetközi hírű kiváló professzor a meghívásnak előreláthatólag június első felében tesz eleget.

Dr. H. J. McLachlan cambridge-i lelkész, dr. Ferencz József püspök, Bartók Béla főgondnok

Az angol Unitárius Egyház lapjai közül a hetenként megjelenő The Inquirer nagybetűs főcímmel adott hírt évi közgyűlésük külföldi vendégeiről, ekképpen: Két püspök az évi közgyűlésen — utalván Dr. Kovács Lajos romániai és Dr. Ferencz József magyarországi püspökökre.

Az IARF főtitkárának látogatása

Diether Gehrmann, az IARF új főtitkára, aki korábban az offenbachi, később több amerikai unitárius gyülekezet lelkésze volt, Csehszlovákiából jövet meglátogatta egyházunkat. Prágában kereste a kapcsolatot a KBK főtitkárával, aki azonban látogatása idején külföldön tartózkodott.

Megérkezése napján, március 20-án a budapesti unitárius egyházközség látta vendégül Huszti János lelkész lakásán. Ezt követően találkozott több egyházi tanácsossal és budapesti presbiterrel, akikkel elbeszélgetett, ismertetve az IARF célkitűzéseit. Fontosnak tartja azt, hogy ne csak az IARF-ben képviselt egyházak vezetői tartsanak egymással kapcsolatot, hanem a tagegyházak egy-egy gyülekezete s levelezzen, templomaik fényképeit kicseréljék.

Diether Gehrmann látogatást tett az Állami Egyházügyi Hivatalban dr. Ferencz József püspök és Bartók Béla főgondnok kíséretében, ahol Balló István elnökhelyettes fogadta, Madai András, a protestáns főosztály vezetője és dr. Lippényi Ferenc osztályvezető társaságában. A beszélgetés rendjén a főtitkár tájékoztatást adott az IARF soron következő terveiről, örömének adott kifejezést, hogy első ízben látogathatott el Magyarországra és megismerhette fővárosunk lüktető életét és a város nevezetességeit.

Meglátogatta a budapesti egyházközség Nagy Ignác utcai és Hőgyes E. utcai templomát, gyülekezeti termét, különös figyelemmel a Hőgyes E. utcai templom renoválására.

Egyházunk március 21-én délután fogadást adott Diether Gehrmann főtitkár tiszteletére, melyen a budapesti protestáns, róm. katolikus és a szabadegyházak tanácsához tartazó egyházak vezetői és teológiai főiskoláik dékánjai és professzorai közül többen megjelentek. A fogadáson jelen volt az Állami Egyházügyi Hivatal képviseletében Balló István elnökhelyettes, Madai András főosztályvezető és dr. Lippényi Ferenc osztályvezető társaságában. A fogadáson Diether Gehrmann főtitkár rövid tájékoztatást adott munkájáról. Ezt követően a megjelentek közül többen elbeszélgettek a főtitkárral. E fogadás is azt bizonyította vendégünk számára, hogy egyházunk és hazai testvéregyházak között az együttműködés barátságos és gyümölcsöző.

Látogatásáról megemlékezett a Hungarian Church Press is. Budapesti látogatását követően Diether Gehrmann főtitkár püspök, főgondnok és László Andor lelkész társaságában, gépkocsin meglátogatta a pestlőrinci, a füzesgyarmati, debreceni és kocsordi unitárius templomokat és gyülekezeteket. Útközben dr. Kalotai Tibor e. tanársegéd, egyházi tanácsos és felesége, Bökfi János gondnok és családja, Bajor János egyházi főjegyző és a debreceni egyházközség, valamint Végh Mihály lelkész, Bakos Zsigmond gondnok, Kiss András pénztárnok és családjuk látták vendégül. A füzesgyarmati templomban népes gyülekezet előtt Bajor János lelkész üdvözölte a vendéget, a főtitkár válaszát Bartók Béla főgondnok tolmácsolta. Főgondnokunk egyben örömének adott kifejezést, hogy megválasztása óta első ízben látogathatott el Füzesgyarmatra és Kocsordra.

Diether Gehrmann főtitkár Kocsordon meglátogatta a Mezőgazdasági Termelő Szövetkezetet, melynek munkájáról Tóth József termelőszövetkezeti elnök adott tájékoztatást. A kocsordi ebéden a beteg megyei egyházügyi tanácsos képviseletében dr. Csatlós Miklós, a Járási Hivatal elnökhelyettese üdvözölte vendégünket, aki válaszában köszönetét fejezte ki azért, hogy módot és lehetőséget kapott arra, hogy a szocializmus építésében élő Magyarországon ezt az új termelési formát megismerhette. A kocsordi termelőszövetkezetnek számos unitárius tagja is van. Látogatásának befejezése után az IARF főtitkára Romániába utazott az ottani Unitárius Egyház meglátogatására.

A BÉKE ÉS BARÁTSÁG HÓNAPJA

Dr. Ferencz József püspöknek a Magyar Békemozgalom Kitüntető Jelvényét adományozta az Országos Béketanács

A győzelem napján, május 9-én kezdődött hazánkban a Béke és Barátság hónapja, azoknak a rendezvényeknek a sorozata, amelyeknek tartalma, mondanivalója és eseménydús programja méltó módon állítja, ill. állította hazánkat azoknak a népeknek a sorába, akik tudatosan vállalták és vállalják a második világháború szörnyű szenvedései árán kivívott győzelem után a tartós békéért vívandó folyamatos harcot és kemény munkát, mind a politikai, mind a termelői munka frontján.

Az Országos Béketanács ünnepi nyitó ülésén a Parlamentben átadták a Magyar Békemozgalom Kitüntető Jelvényét azoknak, akik a békemozgalomban kiemelkedő munkát végeztek.

Örömmel állapíthatjuk meg, hogy *Dr. Ferencz József* unitárius püspök, egyházunk vezetője is ezek között volt. Jogos önbizalommal állítjuk, hogy püspökünk személyén keresztül az unitárius egyházat érte ez a kitüntetés. Évtizedes tapasztalatunk szerint is egyházunk hívei jelentik azt a biztos bázist szocialista társadalmunk építésében és a békéért végzett munkájukban mutatott eredményeik alapján, melyet a béke érdekében végzett következetes tevékenysége, megnyilatkozása, felszólalásai rendjén püspökünk mindig maga mögött érzett.

A II. európai theológus kongresszus

A külföldi lapokban olvasott beszámolók után örömmel vettük a kezünkbe dr. Pákozdy László Márton professzornak, a Theológiai Szemle tavalyi utolsó számában közreadott beszámolóját. A Bécsben tartott kongresszuson Magyarországról négy református és egy evangélikus professzor vett részt. A közel 300 résztvevő között ott volt a kolozsvári református, dr. Juhász István professzor is. Egyetértünk dr. Pákozdy kritikájával, hogy a kongresszus elsősorban német és nem eléggé európai volt. Ez más beszámolókból is kicsendült. Az előkészítő bizottság a kongresszus tárgyául a „Heilsvorstellungen und Heilserwartungen" — üdvösségképzetek és üdvváradalmak — témakört tűzte ki. Nincsen terünk arra, hogy az említett beszámolót részleteiben ismertessük, de lapunk olvasói tájékoztatására közöljük dr. Pákozdy professzornak az első számú szemináriumon „szoteriologiai elemek a marxizmusban" a helyszínen felkért vezetőjének alábbi megszívlelendő megállapításait:

„Magam rögtönzött bevezetőmben azt igyekeztem megértetni a szemináriummal, hogy a „másik fél" nincsen jelen hiteles képviselőben, egy marxistában, tehát a szeminárium fokozottabb mértékben van elkötelezve tárgyilagosságra, vagyis arra, hogy a marxizmust úgy értelmezzük, ahogyan az magát leghitelesebb képviselőiben értelmezi. Hiszen a magunk hitével szemben is ezt várnók el. A keresztyén theológiának kísértése, hogy ne legyen tárgyilagos és halogassa az állásfoglalást, a döntést. Példának a francia katholicizmust hoztam föl, amely 150 évig nem tudta megemészteni a francia forradalom vívmányait, mert azok összefüggtek az annak idején elutasított fölvilágosodás világnézetével és eszmeáramlatával. Csak amikor az októberi forradalomban a munkásosztály állt talpra jogaiért, akkor kezdett síkraszállni — a francia polgári forradalom kivívta „polgárjogokért" vagy „emberi jogokért". A protestáns theológiában is van még trauma az októberi forradalom és annak eredményeivel szemben. Messze kiható hasadás történt a reformáció óta a békesség fogalmunkban: a egyéni üdvbékességtől elszakadt a társadalom békességének és a Hegyi beszéd eschatológiája emberi békességének az ügye. A cím maga is közel hoz egy kísértést; hogy a marxizmust szoteriologiának, Heilslehrenek fogjuk föl. Bármennyire is megvan a jogosultsága „belső használatra" annak a szemléletnek, amely fenomenológiai alapon a vallások kategóriájában, illetve történetében tárgyalja azokat a totális igényű filozófiai rendszereket is, amelyek az emberiség története során az istenhittől függetlenül vagy éppen atheistán egységes és totális magyarázatot adtak az emberi létről (buddhizmus, konfuciánizmus), mégis az önértelmezés tiszteletben tartásával óvakodnunk kell attól, hogy a velük folyó párbeszéd során a marxizmust a Tillich-féle „quasi-vallások" sorába vonjuk. Ugyancsak mellékútra terelődnénk, ha a marxizmusban — keresztyén szemre — mutatkozó lukakba dugdosnánk ujjainkat (anthropologia, a történet során elkerülhetetlen emberi hibák) és ezekkel szemben egy tiszta keresztyén elméletet szegeznénk.

A tárgyalás, helyesebben: beszélgetés nagyon eleven volt. De mentes tudott maradni érzelmi és értelmi túlkapásoktól; valóban az információ, az ismerkedés, a közlés jelében folyt le. Az első szemináriumi három órán mutatkozó vélemények, miszerint „sokféle" marxizmus van, melyik az igazi? — kikapcsolódtak annak az álláspontnak a javára, hogy *azzal a marxizmussal kell számolnunk, amely nem pusztán theoria, hanem a szocialista államokban társadalmi valóság.*

A másik két szemináriumi délután már inkább belső keresztyén önértelmezési vita és tájékozódás volt, azzal az eredménnyel, hogy a társadalom kérdéseiben a jelenlegi keresztyén theologiában — így a jelenlevők között sem — található egységes állásfoglalás. Ugyanazon megigazuláshit az egyiket zárkózottá teszi mindenféle politikai kérdéssel szemben, s az ilyen tárgyú állásfoglalásokat a hagyományos „rajongás" kategóriájába sorolja, a másikat éppen keresztyén hite nyitja föl a társadalmi kérdések előtt és a „máshonnan" jövő jó megoldások meggondolására vagy éppen elfogadására is. Mindezekben nagyon röviden mondottuk csak el a történteket. Több fiatalabb résztvevőben a marxizmus tárgyilagos ismertetőre és tájékoztatóra talált.

*

A legtöbb érdeklődőt vonzó szeminárium — és ezt örömmel jegyezhetjük föl — a béke kérdésével foglalkozó volt. Valóban, ma minden theológiai tudományszaknak egyik legfontosabb, ha ugyan nem a legfontosabb találkozópontja az emberiség békességével és a háború megelőzésével foglalkozó „békekutatás". Ennek a csoportnak Tödt heidelbergi egyetemi tanár, az ottani Békekutató Intézet ökumenikusan ismert igazgatója volt a vezetője. Nagy változás ez, ha a legutóbbi években tartott kongresszusokra gondolunk.

Helyünk a nap alatt...

Múlt — jelen — jövő, az emberi sors haladásának három lépcsőfoka. Élesen elhatárolható és mégis összefügg. Minden lépcsőfok előbb jövő, majd jelen és végül múlt, ez biztosítja az élet folyamatosságát. És ebben a folyamatosságban minden lépcsőfoknak jelentősége van. A múltnak is, az alapnak, amelyre a jelen épült és a jövőnek is, amelyet a jelen feltételez. Fél ember az, aki csak a múltra emlékezik, vagy aki csak a jelennek él, de még inkább az , aki nem hisz jövőjében.

Szabály ez az emberre és szabály intézményeire, eszméire is. Áll ez az unitárius egyházra és az unitárizmusra is. Múlt — jelen — jövő. Ha a három közül valamelyik hiányzik, sem embernek, sem közösségnek nincs helye a nap alatt. Ezért kell beszélni arról: Mi volt a helyünk a múltban?... Mi ma? Mi lehet holnap?...

MÚLTUNKRÓL

Nem hiszek a történeti tablóképek (sokszor csak tablógiccsek) pózainak. A történelmet emberek csinálják azok között a feltételek között, amelyeket koruk teremt számukra. A szentek, a hősök hétköznapi emberek és értéküknek egyetlen fokmérője van — emberségük. A korszak, amelyben élnek, állandó felhívójeleket bocsát ki, lehetőségeket teremt a fejlődésre. Nagy emberek azok, akik megértik ezeket a felhívójeleket és kortársaikat a haladás útjára vezetik az élet minden területén. El kellett ezeket mondjam a továbbiak érdekében.

Itt van mindjárt multunk legalapvetőbb kérdése: Honnan ered az unitárizmus? Van is egy szép tablóképünk válaszul, amelynek középpontjában — hegycsúcsként — a lelkiismereti és gondolatszabadság áll. Erre a hegycsúcsra indultak el a reformáció nagy alakjai, Lutherrel, Kálvinnal az élükön, el is indulnak a csúcsok felé, oda azonban csak az unitárizmus jutott el Dávid Ferenccel és társaival. Szép kép, csak sajnos nem igaz. A legújabbkori kutatások rengeteg tényanyagot hordtak össze a XVI. századból. Új vizsgálati szempontokat is vetettek fel és ezeknek birtokában egészen másképp látjuk a korszakot mint ötven évvel ezelőtt. Kiderült, hogy a reformáció egyáltalán semmiféle eszmei lelkiismereti szabadságot maga elé nem tűzött, sőt inkább türelmetlen volt. Kétségtelen, hogy részleteiben haladó, de összképében inkább az akkori társadalom megmerevítője. Kiderült az is, hogy bár Dávid Ferenc kétségtelenül reformációs talajon indult el — ezt ő büszkén vallja is —, de amikor megismerkedik Erasmussal és Szervéttel, legfőképp pedig, amikor a 70-es években (éppen 400 évvel ezelőtt) kolozsvári zártságában és visszaszorítottságában kora legjelesebb reneszánsz-vallásos gondolkozóit látja barátul és vendégül, hátat fordít a megmerevedő reformációnak és ezzel elindul a történetfelettiség dévai várbörtönhöz vezető útján. Ekkor születik a „tiszta unitárizmus".

A reneszánsz szellem és vallásosság helyes értékelése éppen napjainkban válik teljessé. Megtanultuk, hogy a feltörekvő polgárság a középkorral folytatott szabadságharca során megfogalmazza a modern ember életeszményét. Ez az ember önmagára van utalva és ezért bízik önmagában. Szemlélete dinamikus, elvet minden dogmatikus megkötöttséget, mert alkotni, élni csak így tud. A középkor megmerevedett világával szemben folyamatában látja és éli az eseményeket, hisz a történelemben, és hisz abban, hogy a történelmi fejlődés során az emberi élet megváltoztatható, megjavítható, szebbé tehető. A változás hajtóerejét nem a világon kívüli erőforrásokból, a transzcendentális szférákból akarja meríteni, hanem önmagából, a benne levő és rejlő értékekből, akaratból, cselekvési készségből és tehetségből. Az értékek világa a reneszánsz ember számára immanens. Ez tükröződik művészetében, filozófiájában, irodalmában és zenéjében. Ez tükröződik vallásában is. Dávid Ferenc eleinte nem is érezte, hogy milyen csodálatosan félelmetes útra indult, a Kálvin által megégettetett Szervét útján. János Zsigmond haláláig nem is döbben erre. Ahogy azonban egyre befeléfordultabban, egyre mélyebben értékeli a hitbeli téziseket, egyre tisztábban és egyre tudatosabban vállalja ezt az utat.

Volt tehát helyünk a nap alatt a XVI. században. Nem egyik hajtása voltunk a reformációnak, hanem tudatos vállalói egy új vallásos megfogalmazásnak, a modern ember vallásosságának. Mindaz, ami a XVI. sz-i unitárizmust jellemzi, ennek a reneszánsz vallásosságnak ismérve.

Dávid Ferenc vállalta a reneszánsz vallásosság lelkiismereti szabadság törvényét. Indokolja is, hogy miért: Szabadon kutatni, vitázni, hogy győzedelmeskedjék az igazság. Vállalta a hitben a történetiséget és fejlődést: Hálát ad az Istennek, hogy az igazság ismeretében és Isten országába fokozatosan vezeti be. A hitélet jelenségeit a maguk dinamikájában látta és értékelte és nem habozott feladni a régit, ha tisztább újra talált. Elismerte az élet értékét és az ember cselekvő tehetségét a vallásos életben is.

Talán még egy gondolatot: Annyira reálisnak és igaznak hitte és érezte ezeket az igazságokat, hogy az életét is feltette rájuk.

Szász János

Renoválás előtt a budapesti gyülekezet Hőgyes utcai temploma

Az egyházközség január 14-én tartott presbiteri és közgyűlése a Gazdasági Bizottság javaslatára elhatározta a Hőgyes utcai templom renoválását. Az egyházközség elöljáróságát, mely az újonnan választott Hőgyes utcai templomgondnokkal, Buksa Attila atyánkfiával kibővült, megbízta a renoválási feladatok ellátásával, főleg az anyagi alapok előteremtésével. Az egyházközség elöljárósága a már meglevő 35 ezer forint renoválási alaphoz híveink jószívű adományait kéri és várja, de külföldi hittestvéreink segítségére is számít, mivel e tekintetben már a múlt évben komoly ígéreteket kapott, s ezeket az ígéreteket az angliai útjukról nemrég hazatért püspökünk és főgondnokunk csak megerősítették.

Mi természetesen azt tartjuk a legfontosabbnak, hogy a budapesti unitárius egyházközség hívei továbbra is olyan mértékben érezzék át a Hőgyes utcai templomunk renoválásának szükségességét s az ehhez szükséges anyagi alapok biztosítását, mint ahogy ezt húsvét ünnepkörében tették. Rövid két-három hét alatt ugyanis híveink mintegy tízezer forint adományt juttattak el pénztárunkba a szokásos egyházfenntartói járulék, az úrvacsorai adományokon kívül a Hőgyes

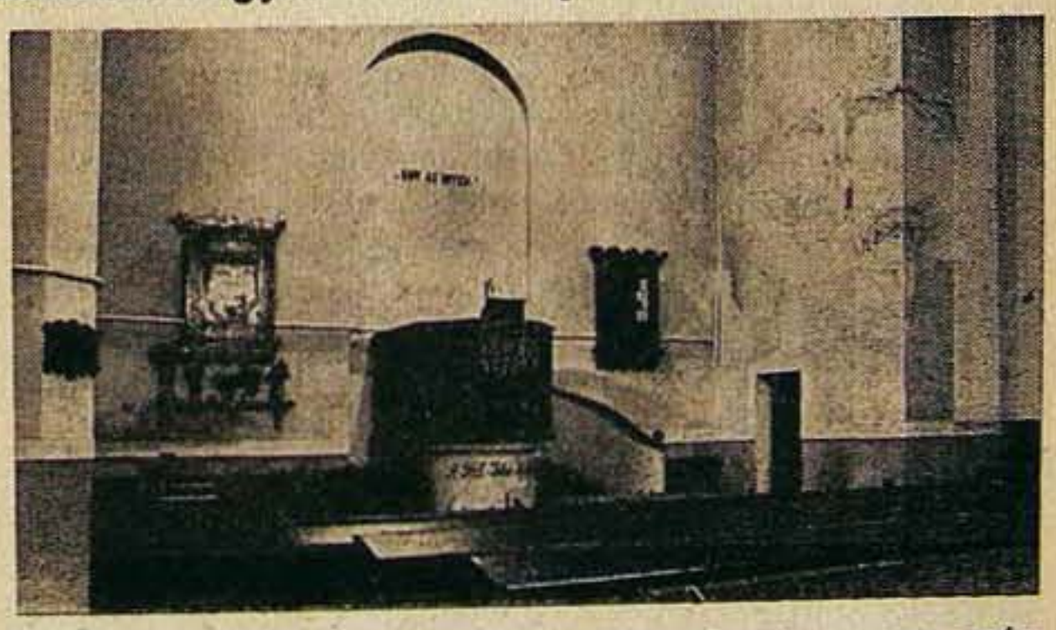

utcai templom renoválására. Természetesen ez még nagyon kevés a szükséghez képest, hiszen legalább 120 ezer forintba kerül az ablakok, a mennyezet, a falak, a padok és az orgona renoválása, de Istenben bízó lélekkel hisszük, hogy az imádkozás helye megtalálja az 5 forintos, vagy az egyezer forintos adományozókban a maga megújulásának feltételeit.

Köszöntjük Sánta Ferenc Kossuth-díjas írót

Váratlanul tűnt fel a magyar próza egén Sánta Ferenc. Pestlőrincen, író—olvasó találkozón szólalt fel egy égő szemű fiatalember, aki úgy féltette a szegénységet, hogy a fiatal írók barátja, Szabó Pál felfigyelt rá, a bátorításra váró íróra. Talán tartozott a magyar irodalomnak ezzel a szolgálattal Szabó Pál, hiszen csaknem negyed századdal azelőtt Móricz Zsigmond biztatta őt az írásra. Az ő biztatásával indul útjára Sánta Ferenc, elküldve első novelláit a nagy elődnek, aki így vall a „Sokan voltunk"-ról: „A szegénység Sánta Ferenc szívében egyben a magyar népet is jelenti. A magyar népet, amely olyan iszonyú ideig élt a szegénységben, hogy Isten ellen való vétek több szegénység a számára, ha csak egy csipetnyi is."

Már az első írások jelzik, hogy elhivatott ember a szerző, aki egy kis gyermek tiszta szemében, vagy egy öreg ember panaszában az egyetemes emberiség minden fájdalmát, tragédiáját meglátja. Középpontban ott áll az ember — a nyomorúság szorításában éppen úgy, mint a hatalom ránehezedő árnyékában vagy a háború minden poklában — az ember, akit meg lehet félemlíteni, el lehet tiporni, meg lehet ölni, de méltósága elpusztíthatatlan.

„S mert alázatot éreztem, sem könnyűséget, sem öncélú játékot soha magamnak meg nem engedtem. Miként ügyeltem arra is, hogy ne szaporítsak a kevésből érdemtelen sokat, de a sokból szigorú keveset inkább" — vall magáról az író.

Ez a szigorú kevés, és csodálatos erkölcsi érzékenység jellemzi Sánta Ferenc írásait, melyekben önmagunkat látjuk, minden gyengeségünket, elbukásunkat, de, mint a szivárvány úgy koszorúzza életünket az emberi jóságnak, szépnek, igaznak örök diadala. Csendesen, halkan szól arról, ami szép és egyszerű. Közel hajol mindenhez és mindenkihez, van ideje, hogy mindent meglásson és megmutasson ami mellett nem szabad észrevétlenül elmennünk.

Hatalmas utat tett meg amíg — azok helyett akikért annak idején tollat fogott — az egyetemes emberi szintjén tudta elmondani a nyomorúság, a megaláztatás fájdalmát, hogy felérjen a magyar próza nagy előd ök által felemelt magaslatára. A magasból messzire lát az ember. Messzire lát és még többet tud befogadni. Az 1973-ban kapott Kossuth-díj az elismerés, a tisztelet mellett lobbantsa még nagyobbra égő lelkiismeretének lángját, mely mindannyiunkért őrködik, unitárius egyházunk tagjaként híveinkért is, hogy másokat is felgyújtson a szent szolgálat, az irodalom, a magyar nép szolgálatára.

Huszti Jánosné

Amerikai meditálás a vietnami bűnökért

Dr. Donald Sz. Harrington, a New York-i Community Church vezető lelkésze, híveihez küldött 1973. február 25-i nyomtatott körlevelében, „a lelkész kér szót" rovatban az alábbiakat írta:

Nixon elnök mindnyájunkat felkért, hogy csatlakozzunk az ima és hálaadás nagy nemzeti pillanatához. Hálatelt szívvel tesszük ezt, mivelhogy elhallgattak a fegyverek, s abban a reményben, hogy a vietnamiak egymás közti tárgyalásai során a tűzszünetet mielőbb a béke váltja fel.

Megtesszük, de nem érzünk büszkeséget, nem várunk tiszteletet. A mi vietnami intervenciónk szörnyen elhibázott lépés volt. A problémák ugyanazok maradtak, mint amikor aláírták 19 évvel ezelőtt a genfi egyezményt, a megoldás feltételei azonban kevésbé kedvezőek, mint akkor voltak.

Azóta több mint 1 millió vietnami férfit, asszonyt és gyermeket öltek meg. És még többet megcsonkítottak, megsebesítettek. A vietnamiak több mint egyharmada elvesztette otthonát, minden vagyontárgyát.

Majdnem 50 000 amerikai halt meg, és közel százezer megsebesült. Szóban ki nem fejezhető érték veszett el örökre, amely elegendő lett volna Amerika és a világ összes szegényeinek megsegítésére.

A mindenható Istenhez emeljük szívünket, de nem büszkeségtől eltelve, hanem töredelemmel és szomorúsággal. Afölött bánkódunk, hogy olyan sokaknak kellett meghalnia, míg végül a józan ész kerekedett felül. Hálásak vagyunk azoknak, akiknek szakavatott munkálkodása a fegyverszünetet lehetővé tette és akiknek a tiltakozása és tüntetése ezt szükségszerűvé tette.

Mi most a lélek nagyságáért imádkozunk, hogy belássuk tévedéseinket, és hogy elkezdődhessék az a hosszú, fáradságos folyamat, amely által — már amennyire ez lehetséges — helyrehozzuk tévedéseinket.

A holtakat nem kelthetjük életre. De segíthetünk vietnami testvéreinknek, akikhez a közös nagy fájdalom kötelékei kötnek mindörökre, hogy újra vessenek a pusztaságon, újra ültessék lombja vesztett erdeiket, újjáépítsék összerombolt városaikat, helyreállítsák gyáraikat, s derékbatört életük, családjuk megmaradt tagjait összeszedjék.

Együttérzésünkből és őszinte áldozatunkból születik majd meg a mi megváltásunk Isten és a nemzetek előtt.

Fordította:
Szigethyné Szabó Katalin

A nagy cél...

Kiragadni egy cselekményt
Az ember életéből nem elég
Ebből még nem tudod megítélni az embert:
a törekvőt és igyekvőt, a harcost és a lemondót,
az őszintét a tagadót.
Ehhez az okok összefüggését kell ismerd,
s az átfogó EGÉSZET kell nézned.

Gál Gyula

Bölöni Farkas Sándor emlékezete

Bölöni Farkas Sándor a múlt századi hazai reformmozgalom egyik jelentős és közismert képviselője volt. Ma már ismeretlenül cseng neve, mert ő is egyike azoknak, akikről megfeledkeztünk. Romániában a közelmúltban (1966) adták ki nagy művét „Utazás Északamerikában", továbbá megjelent 1969-ben regényes életrajza Mikó Imre erdélyi író tollából („A bércre esett fa"). Hatvany Lajos író még 1934-ben róla írt portréjában emlékezik rá, egy egyszerű székely nemesre, aki felfedezte a demokráciát.

Bölöni Farkas Sándor, Széchenyi István kiváló erdélyi tanítványa, a társadalmi haladást a legváltozatosabb eszközökkel szolgáló demokrata volt. Igazi közösségi ember, aki a társadalom jobb, igazságosabb rendjét, a nép kiművelését és a humánum diadalra juttatását munkálta egész életében. Író és társadalomszervező volt: az erdélyi magyar írásművészet nemes hagyományokra visszatekintő műfajaival, az útleírással és naplóval beírta nevét az irodalomtörténetbe és kezdeményezte, illetve létrehozta Erdélyben a polgári művelődés számos intézményét. Írónak készült, mégsem önálló szépirodalmi művei tették nevét ismertté, hanem az 1834-ben Kolozsvárott megjelent amerikai útleírása, melyben magyarul elsőnek ismerteti az Egyesült Államok fejlett polgári viszonyait, összehasonlítva az elmaradott hazai feudális viszonyokkal. Ezenkívül hírt adott Owen amerikai utopista-szocialista kísérleteiről, akkor, amikor nálunk még jobbágyrendszer volt. Végül ő hozta létre az első kapcsolatot az amerikai Unitárius Egyházzal.

Bölöni Farkas Sándor 1795. december 14-én született a háromszékmegyei Bölönben, székely unitárius nemesi katonacsaládból. Iskoláit Kolozsvárott az unitárius kollégiumban végezte, majd ugyanott jogi tanulmányait is. 1817-ben lépett az erdélyi kormányszék szolgálatába Kolozsváron. Eközben megismerkedett Döbrentei Gáborral, akihez életre szóló barátság fűzte. Döbrentei önzetlen barátsággal karolta fel a fiatal és tehetséges, de skrupulózus embert és kapcsolta életét az irodalomhoz. Ő ismertette meg Kazinczyvel és a minden új tehetséget örömmel fogadó ősz irodalmi vezér tanítványául fogadja a fiatal írójelöltet.

A szürke hivatalnokkörnyezet börtönéből próbált kitörni, amikoris 1821-ben otthagyja Kolozsvárt és Bécsben, majd Budapesten igyekszik elhelyezkedni, de nem sikerül. Visszamegy Kolozsvárra és rójja tovább a gubernium épületében a sorokat. E sikertelenség után azonban, amikoris a férfikor legszebb évei telnek el, rövidesen újra magára talál. Az országosan erősödő reformmozgalmak ragadják meg figyelmét és a romantikus álmok eltűnésével a reformátor és szervező lázas évei következnek. Ebben nagy szerepe volt Wesselényi Miklósnak, akit még ifjúkorában ismert meg és a kettőjük között kialakuló barátság a férfikor nagy eszmei küzdelmeiben még mélyebbé és sírig tartóvá vált.

Wesselényi Miklós, az erdélyi reformmozgalom vezére körül egy kiváló nemzedék tömörült. Az ő hatására Bölöni Farkas a radikális reformerekhez csatlakozik, akik Széchenyi szellemében Kolozsvárott kezdték meg reformmunkájukat. Minden olyan közhasznú intézmény, ami az igazi városi életet jelenti, elsősorban Bölöni Farkas kezdeményezésére létesült. Megalapította a Vasárnapi Újságot (1836) és ellátta a kolozsvári Nemzeti Színház titkári teendőit is.

Fiatalkori álmai teljesülnek, amikor 1830-ban annyi hiábavaló tervezés és meddő vágyakozás után rámosolyog a sors: Béldi Ferenc erdélyi mágnás, aki szociális érdeklődésének és kalandvágyának kielégítésére amerikai utazásra készülve utitársnak felkéri, Északamerika megismerésének és tanulmányozásának a lehetőségeit kínálja feléje.

1830 novemberében indultak el Kolozsvárról. Először beutazták Németországot, Hollandiát, Belgiumot, Franciaországot és Angliát. 1831. július 27-én Londonban szálltak hajóra, majd megérkezve New Yorkba bejárta az Egyesült Államokat és Kanada déli részét. 1832. január havában érkezett haza.

Bölöni Farkas Sándor
1795—1842

Bölöni Farkas Sándor utinaplójának amerikai része „Utazás Északamerikában" címen 1834-ben jelent meg. (A nyugat-európai rész csak 1943-ban.) A siker gyors és rendkívüli volt, pár hónap alatt összes példányait (1100 db) elkapkodták s így a könyvet másodízben is kiadták. A sikerről így ír a történetíró Kővári László, „A munka megjelent... mint egy villám és mennydörgés futá végig a két hazát." Barátok, ismerősök, a haladás hívei elragadtatással és diadalmas érzéssel üdvözlik az eddig alig ismert guberniumi tisztviselőt, a szerzőt. Legnagyobb örömet Széchenyi és Wesselényi, eszmetársai és barátai levelei szerzeték számára bátor melléállásukkal, akik a közös ügy sikereként köszöntötték művét. A nagy sikert a Tudományos Akadémia nagydíjának az elnyerése és az akadémiai tagság fémjelzi.

Bölöni Farkas Sándor könyve hihetetlen hatással volt a közvéleményre akkor, amikor a reformmozgalom sürgetésére mindkét hazában összeült az országgyűlés. De súlyos politikai mondanivalóját nemcsak a haladás hívei fedezték fel, hanem a túlsó oldalon állók is. Műve a tiltott könyvek listájára került még 1835-ben, ami csak fokozta az érdeklődést.

Az utazás nagy élménye és könyvének nagy sikere után Bölöni Farkas élete végzetesen válságosra fordult. Könyve miatt mint „veszedelmes embert" barátai is elkerülik. Magárahagyatottsága, hivataltársainak az irigykedése, rosszakaratú környezete, szerelmi bánata és gyásza, súlyosodó betegsége végleg borúlátóvá teszik. Tetézi mindezt, hogy legjobb barátját, Wesselényi Miklóst perbe fogják és elítélik. Híveit és harcostársait megfélemlítik és elnémítják, a bizakodás hangulatát, csalódás, kiábrándulás, kétségbeesés váltja fel. Ekkor írja meg Naplóját (1835—36), utolsó munkáját, egy megrázó önvallomást, melyben egy egész kor, egy társadalmi rendszer felett mond elmarasztaló ítéletet.

Ha bírta volna testi és lelki erővel bizonyára még bőven lett volna mondanivalója, de a még hátralevő években a halálos korral viaskodó test és a sokat csalódott s meg nem értett lélek erejéből csak annyira telt, hogy megbirkózzék a mindennapi kenyeret biztosító hivatali munkával. A szenvedés és magány óráiban még papírra vet néhány sort, levelet, de egyre inkább a halálra gondol, melynek közeledtét érzi. És a halál eljött, a törékeny test és az eszmék világában izzó lélek hosszú harcában végülis kialudt a fáklya, mely másoknak világítva önmagát emésztette el. 1842. február 2-án hunyt el Bölöni Farkas Sándor Kolozsvárott, s ott is temették el a házsongárdi temetőben.

Így pusztult el a nyugatos polgár, a rendiség keleti honában.

A történelem elvégzi a maga munkáját és méltó helyet jelöl ki mindenkinek. A reformerek a forradalmi mozgalmak, a szabadságharcok előkészítői voltak. Becsüljük és tiszteljük őket is, akik mécsesként lobogtak az elnyomás sötétségében, akik reménytelen időkben táplálták és fenntartották a reményt, s akik felőrlődtek a sokszor kilátástalannak látszó küzdelemben.

Dr. Csíky Gábor

Défi au protestantisme

Bernard Reymond, lausanne-i egyetemi lelkész, az IARF végrehajtó bizottságának tagja nemrégiben megjelent könyvének ismertetése

Bernard Reymond tanulmánya a lausannei „L'Age de l'Homme" kiadó „Alethina"-sorozatában jelent meg, melyben a haladó és szabadelvű protestantizmus nem egy képviselője fejtette ki már nézeteit. Reymond itt azokkal a problémákkal foglalkozik, melyeket a katolicizmuson belül végbement fejlődés a protestantizmus számára felvet. A könyv ezzel a meghökkentő mondattal kezdődik: „Van-e a protestantizmusnak még létjogosultsága?"

A szerző szerint ugyanis a katolicizmuson belül az 1959 januárjában megkezdődött II. Vatikáni Zsinattal olyan jelentős reformmozgalom indult el, melyet bízvást megillethet a „neo-katolicizmus" elnevezés. E fejlődés persze nem 1959-ben kezdődött, hanem a század elejének „modernista" mozgalmával. Akkor azonban X. Piusnak sikerült ezt a mozgalmat elnyomnia (az így keletkezett és XII. Piusban csúcsosodó újdogmatikus megmerevedést a szerző egy érdekes analógiával „normalizálásnak" nevezi). Ma VI. Pálnál újra egy merev, retrográd tendenciát látunk, de ennek sikere kétséges.

Mármost: a neokatolicizmusban számos téma kerül felszínre, melyet a XVI. században a protestantizmus vetett fel: a Biblia tanulmányozása, a laikusok részvétele az egyház vezetésével (Hollandiában), a misszionáriusi szellem feltámadása (pl. a francia munkáspapok mozgalmában), mely utóbbi tendencia a mai dekrisztianizált világban különösen jelentős. Ugyanakkor kialakult az ökuménikus mozgalom, a keresztény egyházak egymáshoz közelebb hozásának mozgalma. Sok protestáns felveti a kérdést: vajon nem fenyeget-e ez az irányzat azzal a veszéllyel, hogy a katolikus egyház békés úton „elnyeli" a nemkatolikus kereszténységet? Ám a probléma ma már nem pusztán az, hogy az új-katolikus irányzat leszámol az egyház ama hibáival, melyek a XVI. századi skizmát kiváltották. Ez az irány sok szempontból előtte jár a mai protestantizmusnak. Az a katolikus részről gyakran hangoztatott érv, hogy van protestáns orthodoxia és protestáns klerikalizmus is, kezd nagyon is reálissá válni és a protestantizmus kárára jelentkezni.

Reymond idézi Hans Küng, katolikus teológus híressé vált könyvét, melyet a vatikán 1968-ban (!) elítélt. Ebben már az egyház és a pápaság új modelljét vázolja fel: egy olyan pápát képzel el, aki megszünteti az egyház központi adminisztrációját, aki „nem a jog ellen foglal állást, de a juridizmus ellen, nem a törvény ellen, de a legalizmus ellen, nem a rend ellen, de a mozdulatlanság ellen, nem a tekintély, de az autoritarizmus ellen, nem az egység, de az egyformaság ellen".

És mégis: Reymond szerint a protestantizmus önlikvidálása ma sem volna helyes. Könyve egyik fejezetének címe: „A történelmet nem lehet visszacsinálni." A leghaladóbb neo-katolicizmus is „egyedül üdvözítőnek" ismeri el a római egyházat. Reymond szeme előtt egy keresztény pluralizmus lebeg, melynek keretében a különböző egyházak együttműködhetnének anélkül, hogy önállóságukat feladnák. Ehhez azonban a protestantizmuson belül is „új reformációra" van szükség.

Melyek lennének egy ilyen „új reformáció" fő irányai? Ezt Reymond nem jelöli meg. A neo-katolicizmus „tanult" a protestantizmustól, fordított irányú tanulmányozásra is szükség van. Vajon ha a „protestáns orthodoxia" és „protestáns klerikalizmus" problémáját vizsgáljuk, nem kell-e visszanyúlni a XVI. századba? Vajon a reformáció, miközben előrelépett a tekintélyi elv lebontása, a szabad vizsgálódás irányában, nem lépett-e hátra is a fideizmus, az irracionalizmus, a türelmetlenség felé? Vajon a keresztény filozófia a mindenfajta lehetőségének tagadása, a determinista és pesszimista világnézet, vagy a keresztény művészet egy részének kiiktatása nem szegényítette és torzította-e el az európai keresztény kultúrát, és nem ítélte-e a protestanizmus arra, hogy csupán a „szegélyén" megjelenő irányok tartsanak lépést a katolicizmussal? Mit kell itt megtartani és mit kell revideálni? De mindez már túlvezet egy könyvismertetés keretein.

Szalai Pál

A bristoli unitárius templom, ahol a közgyűlés ünnepi istentiszteletén Prof. dr. L. GARRARD prédikált.

A Nők Lapja 1973. évi 9. számában Szebelkó Erzsébet „Orvossággal nem élek..." c. riportot közöl a Kocsord községben élő Máté Miklósnéval, akinek szenvedélye a szép kézimunkák, varrottasok gyűjtögetése. A riportot képek is illusztrálják. Közli a kocsordi unitárius templom tornyának képét „a kocsordi templom" aláírással és kilátást a falura, melyet ugyancsak az unitárius templom tornyából vett fel Rédner Márta. Örvendünk a képeknek, de nem ártott volna, ha a riporterné megjegyzi, hogy a felvétel az unitárius templom tornyát ábrázolja, hiszen a falunak van református temploma és baptista imaháza is.

SANTA FERENC írónak új novellás-kötete alkalmából a Televízió három novellájának szép feldolgozását mutatta be rangos művészek szerepeltetésével. Előtte a szerkesztő beszélgetést folytatott az íróval, aki mintegy ars poetikáját mondotta el bevezetésképpen.

HÍREK

Gyülekezeti napok a budapesti egyházközségben:

A Nagy Ignác utcai gyülekezeti teremben február 3-án Karsay Dezső Szabadság téri református lelkész; március 3-án Bajor János egyházi főjegyző; április 7-én Dr. Ferencz József püspök; május 5-én Bencze Márton lelkész tartott áhitatot. A márciusi összejövetelen Petőfire emlékezett a gyülekezet, a nagy költő születésének 150. évfordulója alkalmából, az áprilisin Sánta Ferenc író munkásságát méltatta, Kossuth díjjal történt kitüntetése alkalmából, — a méltatást Huszti Jánosné tartotta. Május 5-én Dr. Nyiredy Géza egyházi titkárra emlékezett, halálának 5-ik évfordulóján. A méltató előadást Sütő Nagy László író, egyházi tanácsos munkája.

A Hőgyes Endre u. 3. sz. alatt február 18-án Huszti János lelkész, március 18-án Pethő István ny. püspöki helynök, május 20-án Bencze Márton lelkész tartott áhitatot a gyülekezeti esten. A februári összejövetelen Szent-Iványi Mihályra, Petőfi Sándor előfutárára emlékezett a gyülekezet, márciusban Gyallay Domokos író emlékét idézte, az író műveinek tolmácsolásával, hangsúlyozta azt a kiemelkedő szerepet, melyet Gyallay Domokos író, egyházi tanácsos atyánkfia évtizedeken át kiemelkedő eredménnyel töltött be egyházi életünkben. Az emlékesten jelen volt özvegy Gyallay Domokosné és sokan mások tisztelői közül.

Major Tamás nyilatkozatát közli az Esti Hírlap március 8-iki száma. E szerint egy régi magyar drámát visz színpadra Hubay Miklós átdolgozásában. A mű címe *Balassi Menyhárt árultatása*. Karádi Pál temesvári unitárius püspük adta ki 1569-ben. Egyes kutatók szerint ő a szerzője is, mások szerint Bornemisza Péter. A korabeli egyetlen fennmaradt példányt a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárában őrzik. Érdeklődéssel várjuk a mű bemutatását a Nemzeti Színházban.

Megjelent az Unitárius Káté. Írta Ferencz József kolozsvári püspök, új átdolgozott kiadás. Kapható az egyházközségek lelkészi hivatalaiban és a Püspöki Hivatalban, Budapest V., Nagy Ignác u. 4. sz. alatt. Ára 20,— forint.

Külföldi hirek

Az „Útunk" című Kolozsvárt megjelenő magyar irodalmi szemle főszerkesztője Létay Lajos költő, akit a lap egyik nemrégiben kezünkbe került tavalyi számában köszöntötték munkássága 25. évfordulóján. A Beke Györgynek adott interjúban Létay Lajos — az egykori kolozsvári unitárius kollégium tanára — visszaemlékezve ifjúságára a következőket mondotta: „Olyan vidéken születtem, az Aranyos mentén, ahol a síkság a hegyekkel találkozik. Az itteni falvak magyar lakói állandóan kapcsolatban állnak a hegyvidék román lakosságával. Így hát, hogy úgy mondjam, születésem pillanatától az együttélés részese vagyok. Gyermekkoromban hányszor elmentem az Aranyos hídjához, ahol a hegyekből jövő román szekeresek, deszkások, csebresek rögtönzött piacon adták el a faárut, a gerendát, a deszkát a völgy lakóinak. A mi házunk, de a falu szinte valamennyi háza és gazdasági épülete ezekből a gerendákból, deszkákból épült fel... Az élet, a sors utalt egymásra minket."

A romániai unitárius egyházkörökben tisztújításra került sor. A részben nyugalomba vonult, részben tisztségéről széles körű gyülekezeti munkája miatt lemondott esperesek helyébe a következőket választották meg: a kolozs-tordai egyházkörben Benedek Sándor bágyoni lelkészt, a háromszékiben Kökösi Kálmán árkosi lelkészt, a székely keresztúr-udvarhelyi körben ifj. Báró József homoródszentpáli lelkészt. A maros-kükülői egyházkörben visszaválasztották Kolcsár Sándor marosvásárhelyi lelkészt.

F. Szőke Johannesburgban élő, egykori pestlőrinci hívünk 50,— Fontos adományával járult hozzá a pestlőrinci unitárius templom tornyának tavaly történt helyreállításához.

Jednota Braci Polskich néven Krakkóban kisebb csoport ma is a régi lengyel unitáriusok szellemében tartja összejöveteleit. Vezetőjük, W. Czapnik meleghangú levélben köszönte meg, hogy a testvéri együttérzés kifejezéseként megküldtük címükre egyházi lapunkat.

A Romániai Unitárius Egyház március 11-én tartotta ezévi főtanácsi ülését Kolozsváron. Dr. Kovács Lajos püspök évi jelentése, továbbá Dr. Barabássy László és Dr. Mikó Imre főgondnokká, Dr. Erdő János teol. prof. egyházi főjegyzővé, Kolcsár Sándor marosköri esperes közügyigazgatóvá választása emelkedett ki jelentőségével, többek között a Főtanács gazdag tárgysorozatából. A Főtanács ünnepi szónoka Benczó Dénes homoródalmási lelkész volt.

Egyed Dánielt Alsórákosra, **Török Aront** Sepsiszentgyörgyre nevezte ki lelkésznek Dr. Kovács Lajos püspök.
Báró József homoródszentpáli lelkész, udvarhely-keresztúrköri esperes március 18-án iktatta be a kadácsi lelkészi állásba **Bíró József** volt csókfalvi lelkészt.

Lőrinczi Károly, volt kadácsi lelkészt áthelyezték Aranyosrákosra.

Bélyegsarok

Charles Dickens
(1812. febr. 7—1870. jún. 9.)

Lapunk hasábjain már két alkalommal is megemlékeztünk Dickensről. Első ízben irodalmi munkásságáról, majd Dickens unitárius kapcsolatairól. Dickenst is unitárius nagyjaink közé soroljuk, mert mint azt dr. Ferencz József püspök úr írta: „... életének egyik szakaszában unitárius volt." (R. V. Holt: The Unitarian Contribution to Social Progress in England, London 1938, 26. 1.)

Dickens amerikai útja során ismerte meg az amerikai unitáriusok akkori vezetőit. Köztük volt Channing, a prédikátor, Emmerson, a filozófus és Longfellow, az ismert költő. Longfellow és Dickens barátsága egy életre megkötődött ez alkalommal.

Amerikai útjáról hazatérve Dickens éppen Channing halála évében lép be a londoni, Little Portland utcai unitárius gyülekezet tagjai közé. Rendszeres hallgatója a gyülekezet városszerte ismert papjának, Edward Tagartnak.

Dickens a maga írói eszközeivel támogatta a korabeli elmaradt társadalmi viszonyokat bíráló és azokon javítani akaró személyiségek törekvéseit. Támogatta a szintén unitárius Fielden János parlamenti képviselőnek a gyári munkát szabályozni célzó javaslatát is.

Dickens azok közül való, aki a jelenben is a jövőnek dolgozott.

Az angol posta 1970-ben jelentette meg halálának századik évfordulóján e négy bélyeget, mely négy ismert regényének főhőseit ábrázolja a regény egy-egy jelenetében, melyeket mi is bemutatunk olvasóinknak.

Dr. Kiss József

ISTENTISZTELETEK

Pünkösd első napján, június 10-én:
Nagy Ignác utcai templomban de. 11-kor
Hőgyes Endre utcai templomban de. 10-kor
Pesterzsébeten de. 9-kor
Pestlőrincen de. 11-kor, Vecsésen du. 4-kor

Pünkösd másod napján, június 11-én:
Nagy Ignác utcai templomban de. 11-kor
Hőgyes Endre utcai templomban du. 6-kor
Pestlőrincen de. 11-kor

Pünkösd mindkét napján úrvacsorát osztunk híveinknek. Az egyházközségek elöljáróságai tisztelettel kérik a hívek szíves adományait az Úrasztala megterítéséhez.

UNITÁRIUS ÉLET
Laptulajdonos
a Magyarországi Unitárius Egyház
Felelős szerkesztő és kiadó:
Dr. Ferencz József
1092 Budapest IX., Hőgyes Endre u. 3.
Távb.: 137—186.
A szerkesztő bizottság vezetője:
Bencze Márton
Tagjai: Bajor János és Szász János
Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely postahivatalnál, a Posta hírlapüzleteiben és a Posta Központi Hírlap Irodánál (KHI 1900 Budapest V., József Nádor tér 1.) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215—96 162 pénzforgalmi jelzőszámára.
Évi előfizetési díj 30,— forint
Külföldre évi 36,— forint.
INDEX: 25.842